

Bøger som udstillingsobjekter og behovet for iscenesættelse

Fra talen ved åbningen af udstillingen UNDERCOVER

af udstillingsproducent og -arkitekt Christina Back, Det Kongelige Bibliotek

Vi har den grundlæggende udfordring, at bøger som udgangspunkt ikke er egnede som udstillingsobjekter. De er brugs-

genstande, skabt til at læse i, sidde med, blade i osv. Når vi putter bøger ind i montre frarøver vi dem, deres naturlige egenskaber, så de bliver til objekter, der ikke selv kan fortælle deres historie.

Det bærende spørgsmål som udstillingsproducent på Det Kongelige Bibliotek er således hele tiden: Hvordan levendegør vi netop vores kulturarv og fortæller bøgernes historie, så den bliver nærværende og interessant for publikum.

Samarbejde med kunstnere

Når Det Kongelige Bibliotek i disse år inviterer kunstnere til at iscenesætte kulturarven, er det således netop for at afsøge nyemåde

Udstillingen UNDERCOVER – Biblioteket som fysisk fortælling, vil fremvise og afdække. Den vil fortælle historier, anekdoter og hemmeligheder om nogle af alle de små og store skatte, man kan finde i Det Kongelige Biblioteks samlinger: fra kulturhistoriske fyrtårne til dagligdags pamfletter.

Robert Wilson, der i Danmark bl.a. er kendt for sin opsætning af Woyzeck på Betty Nansen, iscenesatte Det Kongelige Biblioteks udstilling Everything you can think of is true, i 2008. Udstillingen viste en anden side af kunsten gennem udvalgte billedkunstneres, forfatteres og arkitekters private skitsebøger. Man kunne bl.a. smugkigge i Karen Blixen, Arne Jacobsen, Michael Strunge, H.C. Andersen, Henri Matisse og Per Kirkeby's skitser. Fot. Det Kongelige Bibliotek.

at formidle kulturarven, så den bliver levende og skaber nye oplevelser for publikum – også for dem som måske i forvejen ikke kender til vores samlinger og besøger vores udstillinger.

Til at starte med har Det Kongelige Bibliotek valgt at lave 3 store udstillinger iscenesat af forskellige kunstnere.

Den første kunstner var Robert Wilson, der i 2008 iscenesatte en stor udstilling med kunstnernes skitsebøger, der bestemt skabte opmærksomhed om Det Kongelige Bibliotek og vores samlinger.

Den næste er udstillingen *Undercover*, som vi åbner i dag, som er iscenesat af performance institutionen Hotel Pro Forma, der i år fejrer deres 25 års jubilæum.

Den tredje og sidste i rækken er stadig på tegnebrættet, men vi håber inden for de næste år at kunne præsentere

Gennem 25 år har Hotel Pro Forma skabt udstillinger og forestillinger, der sætter fænomener og situationer ind i nye sammenhænge som en sanselig undersøgelse af verden. Hotel Pro Forma arbejder med hybridformer på tværs af genrer indenfor teater, opera og musik og forener arkitektur, billedkunst, film, lysdesign og teknologi. Fot. Det Kongelige Bibliotek.

re en udstilling iscenesat af den engelske filmkunstner Peter Greenaway.

Grunden til at valget er faldet på netop disse 3 kunstnere er deres store erfaring og evner indenfor specielt rumlige iscenesættelser og visuel historie fortælling.

Hvad er det kunstnerne kan

Men hvad er det disse kunstnere kan, som vi ikke selv formår? Den største forskel

Udstillingen bliver også i sig selv et kunstværk. Inspireret af skitsens frirum, har Wilson skabt en forunderlig verden inspireret af det skæve, smukke og barnlige – som den kunstneriske skitse fiktiv, helt åben og fuld af muligheder. Fra udstillingen - Everything you can think of is true.

er at kunstnerne ser på vores kulturarv med helt nye øjne. De er ikke ”hæmmet” af mange års faglighed eller traditioner indenfor kulturhistoriske udstillinger. Kunstnerne griber formidlingen an på en HELT NY og meget visuel måde, der befinder sig i et felt mellem faglig formidling, kunst og oplevelse.

Kunstnerne kan presse grænserne for, hvad vi normalt kan tillade os i forhold til formidlingen af samlingerne. Når vi selv laver udstillingerne ligger der nogle traditioner for at specielt den visuelle formidling hænger tæt sammen med det faglige indhold. Men kunstnerne har mulighed for at bryde disse traditioner og lave nogle nye og underfundige greb i udstillingernes opbygning.

Kunstnerne har simpelthen en anden FRIHED – fordi de er

kunstnere og ikke fag-personer. Og via deres frihed og anderledes tilgang har vi mulighed for at fortælle nogle helt NYE HISTORIER om samlingerne og kulturarven.

Debatten

At Det Kongelige Bibliotek på denne måde har inviteret kunstnere ind for at lege og udfordre iscenesættelsen af vores kulturarv, har også skabt en del debat.

Udstillingen med Robert Wilson i 2008 har haft mange reaktioner – dog primært positive.

Især åbnede udstillingen op for et helt nyt publikum som normalt ikke besøger udstillingerne på Det Kongelige Bibliotek.

Men udstillingen skabte

Robert Wilson lader os kigge på skitsebøgerne gennem små bitte kighuller. Så sker der noget andet, end vi er vant til. Så sker der noget interessant – også i forhold til de bøger, der udstilles. Godt nok kan man ikke se på bogene uforstyrret, som hvis de stod på rad og række i montrere, men via kighullerne formår Wilson at fortælle noget andet om skitserne. Noget om intimiteten og det personlige, der kan gemme sig bag disse tegninger. Fot. Det Kongelige Bibliotek.

også debat om, hvad vi kan tillade os i formidlingen af kulturarven, og om der bliver gået på kompromis med fagligheden, når kunstnerne på den måde får frit spil.

For Det Kongelige Bibliotek har det hele tiden været vigtigt, at der aldrig blev lavet iscenesættelse for iscenesættelsens skyld. Udstillingerne skal til enhver tid tage udgangspunkt i Det Kongelige Biblioteks samlinger, arkiver og afdelinger og vil altid have tilknyttet faglige redaktører, således at også disse aspekter er på plads og kommer til orde.

Iscenesættelsen betyder, at den måde som vi møder bogen i udstil-

lingen, er anderledes end normalt.

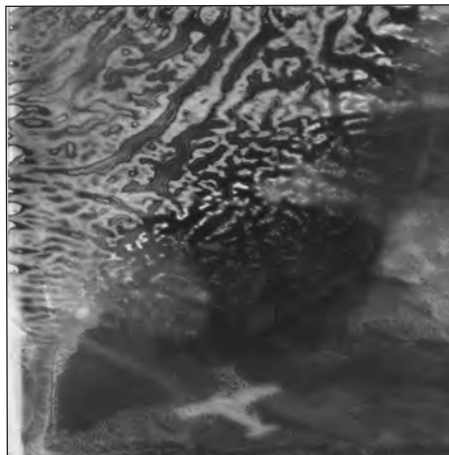
Når fx Robert Wilson kun lader os kigge på skitsebøgerne gennem små bitte kighuller. Så sker der noget andet, end vi er vant til. Så sker der noget interessant – også i forhold til de bøger, der udstilles.

Godt nok kan man ikke se på bogene uforstyrret, som hvis de stod på rad og række i montrere, men via kighullerne formår Wilson at fortælle noget andet om skitserne. Noget om intimiteten og det personlige, der kan gemme sig bag disse tegninger.

Men uanset om man er for eller imod de kunstneriske iscenesættelser,

UNDERCOVER var en udstilling om biblioteket som en grundlæggende, altomfattende vidensorganisme, hvor det særlige og det almene, det opbøjede og det profane optrådte på samme scene. Netto udsalgskatalog (2009). Netto-kataloget udkommer hver uge, dette eksemplar tilhører Småtryks-samlingen og er kommet til Det Kongelige Bibliotek via Pligtafleveringsloven.

Sylvest Jensens luftfotosamling (1952). Cellulosenitrat-negativ der er kraftigt misfarvet og nedbrudt. Motiv: Luftfoto af gård, Arslev Mark, Assentoft, Randers. fotograferet fra en lille flyvemaskine ved overflyvning af Danmark. Fra Hotel Pro Formas udstilling UNDERCOVER (Det Kongelige Bibliotek, Kort- og Billedafdelingen).

så er det vigtigt at debatten om formidlingen af vores kulturarv fortsætter, så vi bliver ved med at holde den levende og relevant for samtiden.

Afslutning og tak

Vi håber, at vi med Hotel Pro Forma i huset, igen vil være med til at holde debatten i live, og at det med udstillingen *UNDERCOVER* endnu engang vil lykkes at formidle kulturarven på en ny og spændende måde, som giver vores publikum en overraskende og tankevækkende udstillingsoplevelse.

Til slut vil jeg gerne sige rigtig mange tak til Hotel Pro Forma, til Kirsten Dehlholm og til Ralf Richardt Strøbæch for et meget interessant samarbejde.

nos eiecit. solute hoc templum dicent. nichodemus loquitur. de baptis-
 mo & de aliis multis. Ite in iudea superat & iohes in aenon. quig;
 die xpm credere se autem innoari. Ite cum muliere samaritana
 loquitur. pphiam in patria sua. Que honore eē. dicit. reguli filii a mo-
 re resuscitat. A pnd natiuitate bechlauda. xxxviii. annos infirmi-
 tatem hominis sanat. ac dicit. seruatamū serpentū. & si credidit
 moysi crederet forsitan & m. De quing. panib; & duob; pisib;
 & quod cum regem facere uoluerant. ihs sup mare ambulat. &
 de manna & pane celesti loquitur. ac recedentib; ab eo discipulis unū
 ex. vii. diabolū dicit. Scenopogria ihs medio die festo ascen-
 dent in templū docet. mutat etiam de turba credentib; idem clamat.
 si quis sitit ueniat & bibat. Cum ministris & nichodemus princeps
 contendunt. de muliere adultera. Ite lumen mundi se eē. pōcat.
 Ite iuxta regat principum se eē. respondit. quod omni peccato
 seruus sit. & quod ihs ante abrahā sit. Cecum ex natiuitate cu-
 rat. De rana & oculi. p. dedicationē deambulans in templo. se
 & patrem unum eē. dicit. de lazari resuscitatione. Oculi
 pedes ihs ungit. & capillis suis extergit. ihs sup asinum sedit.
 & uolentib; grecis uidere ihs loquitur de grano frumenta. qd
 in terram mittat. & uox de celo ad ihs. & quod multi ex prin-
 cipib; crediderunt in ihs. sed ppē phariseos nō confitebantur.
 Pedes discipulorum lauat. de iude traditio. & peccati negatio-
 ne p. dicit. & de dilectione fratrum. & quod ipse in patre. &
 pater in illo est. & de obseruandis mandatis patris ihs.
 De uinea & palumbis. & de dilectione & de pmissione patris
 ihs. & omnia patris ac sua esse & cetera mandata. Ite discipu-
 los patri commendat. ihs a iuda traditur. allocutio pilati
 ad iudeos de ihs & barraba. Passio ihs & sepultura. &
 resurrectio e. i. & c.

*Thott 21 4to. Evangeliar fra
 Lund. Fra hver af bibliotekets
 afdelinger har Hotel Pro Forma
 udvalgt et eller mange værker
 af meget forskellig oprindelse og
 betydning: værker, der fascinerer
 gennem deres konkrete fysiske
 udtryk.*

Og tak til hele teamet bag udstillingen, som har været medvirkende til, at Hotel

Pro Formas spændende tanker og ideer kunne realiseres.